УДК 364.6-37.018.2

Гирила Ольга Степанівна
викладач кафедри іноземних мов та професійної комунікації
Тернопільський національний економічний університет, м.Тернопіль, Україна

ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ПОЗИТИВНОГО НАДБАННЯ ТА ПОЗИЦІОНУВАННЯ ВІД НЕГАТИВУ РОСІЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена критичному аналізу досвіду Російської Федерації у підготовці учнівської молоді до сімейного життя. Метою автора є вивчення практики використання освітніх програм, практичного досвіду педагогів Росії у системі освіти України шляхом виокремлення та аналізу як позитивного, так і негативного надбання організації дошлюбного виховання учнівської молоді на сучасному етапі розвитку цієї країни. Особлива увага приділяється негативним тенденціям, від яких доцільно позиціонуватися українській системі середньої освіти.

Ключові слова: учнівська молодь, система освіти, дошлюбне виховання, сімейне життя, подружжя.

Вступ. Знання з області будь-якої науки буде однозначно неповним, якщо не охопити увагою аналогічні науково-прикладні проблеми і явища, що мають місце за кордоном. Особливу цінність в цьому сенсі мають порівняльно-наукові дослідження, які є необхідним елементом розвитку науки загалом, і педагогіки, зокрема. Здійснюючи порівняльне дослідження, ми можемо вийти за рамки української педагогічної традиції, критично оцінити педагогічні концепції та категорії, що необхідно і корисно для кращого розуміння і вдосконалення власних шляхів і способів вирішення вітчизняних науково-педагогічних і практичних проблем. Вивчення досвіду інших країн дасть можливість українській освіті використати всі вагомі теоретичні і практичні доробки педагогів інших держав з метою покращення формування системи підготовки учнівської молоді до сімейного життя в шкільних закладах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури, здійснений в межах дисертаційного дослідження, показав, що відбулися зміни в поглядах на сучасну сім'ю та її соціально-педагогічні функції як на глобальному рівні, пов'язаному із загальними соціально-економічними тенденціями розвитку виробничих відносин, структури споживання в масштабах всього людства (кін. XX − поч. XXI ст.), так і на національному рівні, пов'язаному із змінами, що відбуваються в Російській Федерації протягом останніх двох десятиліть. Нові соціально-економічні умови і демографічна криза в державі породили безліч проблем у сфері сімейного виховання та дошлюбної підготовки: ослаблені моральні уявлення про шлюб та сім'ю; у молоді значною мірою втрачено традиційне сприйняття батьківства та дитинства; для сучасної сім'ї характерним є пріоритет матеріальних цінностей над духовними і народженням дітей. В цілому не подолані процеси девальвації сімейних цінностей, зниження соціальної значущості батьківства та материнства. Все це підтверджено дослідженнями А.Я.Данилюка, О.І.Зритнєвої, А.М.Кондакова, В.А.Тишкова та ін.

Метою статті є вивчення досвіду використання освітніх програм, практичного досвіду педагогів Російської Федерації у системі освіти України шляхом виокремлення та аналізу як позитивного, так і негативного надбання організації дошлюбного виховання учнівської молоді на сучасному етапі розвитку цієї країни.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи специфіку дошлюбного виховання у Російській Федерації ми дійшли висновку, що в концепції формування особистості майбутнього сім'янина, яка активно запроваджується в закладах шкільної освіти, є багато позитивних надбань, які доцільно екстраполювати до української освітньої системи, проте існують недоліки та негативні тенденції від яких слід дистанціюватися.

Національна доктрина розвитку освіти до 2021 року, Закон України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту» передбачає своїм ключовим завданням розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє [4; 5]. Однією із важливих складових становлення молодої людини, як особистості, в майбутньому є її сімейне життя, підготовка до якого повинна бути організована в рамках діяльності закладу шкільної освіти. Здійснивши аналіз доступної літератури ми дійшли висновку, що ця підготовка повинна являти собою комплекс морально-педагогічних впливів різних суспільних інститутів з метою формування в учнів моральної свідомості, усвідомлення необхідності шлюбних стосунків та готовності брати на себе відповідальність за них, оволодіння вміннями та навичками для самопідготовки в цьому напрямку.

Аналіз російської системи підготовки до сімейного життся засвідчив, що у зв'язку з розвитком суспільства, змінами суспільних стосунків, складності процесу встановлення якісно нових взаємовідносин між членами сім'ї та на тлі послаблення сімейних традицій школа поступово намагається зайняти провідне місце в системі дошлюбного виховання.

Ретроспективний екскурс у минуле підтвердив як спільні, так і відмінні тенденції у розвитку моделі дошлюбного виховання, що функціонували до кінця XX століття. Зважаючи на це, доцільно окреслити певні принципи, що є спільними при підготовці шкільної молоді до сімейного життя як у Російській Федерації, так і Україні: перш за все, зв'язок цієї підготовки з іншими напрямками навчальної та виховної роботи шкільного закладу; по-друге, ця робота повинна бути комплексною та індивідуалізованою, відповідати віковим і статевим особливостям школярів; по-третє, мотивувати молодь до самостійного вивчення окремих питань філософії, психології, педагогіки тощо в

© Гирила О.С.

зазначеній сфері [1, с.49].

До однозначно позитивного досвіду Російської Федерації можна віднести наявність окремих тенденцій щодо існування цілеспрямованої державної політики в сфері підготовки учнівської молоді до майбутнього сімейного життя. Державна соціальна політика в плані виховання сім'янина в Росії розглядається як активна діяльність державних органів та освітньо-виховних закладів різного рівня, спрямована на здійснення великомасштабних завдань розвитку і вдосконалення інституту сім'ї, формування якостей людини-сім'янина на основі комплексу заходів безпосереднього і опосередкованого виховного впливу [7].

У результаті здійсненого аналізу сучасної ситуації в Росії з'ясувалося, що першим напрямом державної сімейної політики та ідеології є реалізація принципу пріоритетної цінності сім'ї як соціального інституту. Так, зокрема, розгорнута цілеспрямована діяльність з формування у кожної школяра, і в цілому у суспільстві, виключної значущості особистої цінності сім'ї, а основним вектором виховання виступає духовно-моральний розвиток і формування особистості громадянина Росії [3, с.21]. У плані соціальних зобов'язань держави в школі це означає створення умов для формування адекватних установок на функціонування сім'ї, популяризацію сімейних цінностей, забезпечення гарантованої підтримки родини в школі у разі виникнення важкої життєвої ситуації.

Російська педагогіка, випробувавши у 1990-2000 рр. західну модель дошлюбної підготовки і розчарувавшись у її життєздатності, повернулась до випробуваної, перевіреної століттями «старої» моделі виховання, яка спирається на православну віру і функціонувала до 1917 року. Лозунг «православ'я, самодержавство, народність», проголошений у 1832 р. графом С. Уваровим, надалі міністром народної освіти (1833-1849), став орієнтиром для подальшого розвитку не лише освітньої сфери, а й державності в цілому. Тріада містить всі складові російської ідеї: православ'я, як культурна основа, кінцевий етап духовно-морального розвитку та духовний зміст народності; самодержавство, як політична форма російської державності, яка існувала і продовжує існувати у видозміненому вигляді; народність, як база, без чого ні перше, ні друге існувати не можуть. Зважаючи на те, що в сучасній Російській Федерації найбільша кількість учнів, які залучені до цілеспрямованої регіональної дошлюбної підготовки, навчаються за курсом «Моральні основи сімейного життя» до розробки і викладання якого активно підключилася Православна церква, ми можемо стверджувати, що названа тріада надалі слугує орієнтиром у вихованні. Існує велика кількість сайтів, які пропонують тренінги, курси, дистанційне навчання з питань сім'ї і шлюбу в руслі православної традиції, наприклад, http://vsobore.ru/ − батьківське об'єднання Росії, http://www.skoro.info/event.php?ID=5933 − семінар для підготовки підлітків до самостійного життя, сайт «Родобожие» − http://rodobogie.org/content/vospitanie-detey-vstuplenie. Народність, як самобутність кожного народу, як продовження цінностей і традицій російської сім'ї, виступає фактором, який має об'єднати націю через згуртування сім'ї, родини, а надалі – народу. Саме про це свідчать тема «Традиції сім'ї, роду, народу», «Релігійні основи сім'ї». Отже, в сучасній Росії продовжуться освітні орієнтири XIX століття, що також чітко прослідковується в підготовці до шлюбу та сімейного життя.

На нашу думку, співробітництво державних інститутів, шкіл і православної церкви в напрямі духовно-морального розвитку і виховання школярів має вибудовуватися на основі наступних принципів:

- врахування світського характеру освіти;
- тісної співпраці сім'ї, школи і церкви;
- узгодження форм, методів роботи і засобів впливу школи і церкви;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- несуперечливості змісту навчального матеріалу та духовних текстів;
- коректності побудови навчально-виховних стосунків з врахуванням національних, релігійних особливостей регіону, відмова від несанкціонованого вторгнення в особистісний простір дитини. Все це дозволяє стверджувати, що наслідком спільних дій цих інститутів стане зниження кількості розлучень, сімейних конфліктів, формування відповідального ставлення до батьківства та створення сім'ї, народження і виховання дітей.

Проте, практичний досвід підготовки до сімейного життя засвідчує його недостатню ефективність. У дітей та підлітків не формується цілісне уявлення про структуру і сутність інституту сім'ї, мало враховуються сучасний рівень розвитку соціальної і культурної інфраструктури суспільства, недостатньо уваги приділяється системним, особистісно-орієнтованим, соціально-педагогічним аспектам підготовки. Збільшення кількості та ускладнення соціальних проблем обумовлюють необхідність виявлення психолого-педагогічних чинників, які дозволяють забезпечити якість соціальної підготовки, розвиток сімейних орієнтирів, внутрішньої та психологічної готовності молоді до сімейного життя [2].

Враховуючи досвід Росії та сучасну ситуацію в Україні, доцільно зауважити, що для ефективної організації процесу підготовки учнів до сімейного життя в кожному конкретному навчальному закладі доречно володіти інформацією щодо можливостей його виховного потенціалу: соціальне середовище (умови життєдіяльності і склад сім'ї школярів, щоденна соціальна ситуація, з якою стикаються учні, тощо); готовність педагогічного колективу до такого виду роботи з молоддю (фахова підготовка педагогів, наявність творчо орієнтованих вчителів, що мають бажання працювати); організаційні можливості закладу (можливість впровадження навчальних та факультативних курсів, організації позашкільної просвіти, співпраці з іншими закладами, компетентними в даній проблематиці); факт зацікавленості учнів у саморозвитку особистості як майбутнього сім'янина.

Аналіз процесу реалізації російських навчальних програм із підготовки до сімейного життя виявив, що у сучасних умовах, коли внаслідок економічних труднощів ослаблена виховна робота в школах і сім'ях, послаблений зв'язок між різними соціальними інститутами, потрібно уважно і відповідально зосередитися на взаємодії і співпраці школи, сім'ї та громадськості. Тому в справі формування особистості учнів та їх підготовки до самостійного сімейного

життя необхідна узгоджена педагогічна взаємодія всіх соціальних інститутів, котрі беруть участь у вихованні.

В РФ існує суспільний фонд «Сім'я – XXI ст.», осередки якого існують в різних регіонах. Соціальні установи, громадські організації теж тісно співпрацюють з загальноосвітніми закладами, батьками, громадськістю. Спектр діяльності їх дуже різноманітний: від превентивної підготовки до сімейного життя – до надання психолого-педагогічної допомоги неповнолітнім матерям та «соціальним» сиротам.

Наступним напрямком здійснення спільних цільових установок зміцнення і розвитку сім'ї в Російській Федерації є необхідність формування культури сімейних відносин, в тому числі психолого-педагогічної культури батьків. На жаль, у сучасних умовах як Росії, так і України більшість загальноосвітніх закладів не мають достатньої бази для роботи з дітьми та їхніми батьками щодо культури формування сімейних стосунків, саме тому робота в них обмежується фактично педагогічним інформуванням та носить рекомендаційний характер. Ми вважаємо, що така форма робота повинна здійснюватися лише щодо батьків – саме їх доцільно інформувати та їм потрібно намагатися давати поради щодо того, як саме, коли і про що необхідно розповідати дитині, як доцільно поводитися в тих чи інших ситуаціях. Таку роботу, на нашу думку, варто організовувати у формі зустрічей з класними керівниками, психологами, керівниками освітнього закладу, лікарями, спеціалістами з різних галузей знань. Основною причиною такої діяльності є розуміння російськими педагогами неможливості виховання майбутнього сім'янина без формування культури відносин тієї сім'ї, в якій дитина виховується. Особистий приклад батьків, в якому проявляються всі зазначені аспекти культури, – невід'ємний компонент укладу життя родини і виховання. Таким чином, культура майбутнього сім'янина складається з декількох складових і впливає на образ і стиль життя родини, сімейний уклад в цілому.

Система роботи освітніх закладів з метою підвищення психолого-педагогічної культури батьків повинна спиратися на наступні принципи:

- вивчення і врахування потреб сім'ї при складанні виховних програм;
- спільна педагогічна діяльність сім'ї і школи;
- поєднання педагогічної просвіти з педагогічною самоосвітою батьків;
- увага, повага і вимогливість до батьків;
- підтримка та індивідуальний супровід становлення і розвитку педагогічної культури батька і матері;
- сприяння батькам у розв'язанні індивідуальних проблем виховання дітей;
- опора на позитивний досвід сімейного виховання.

Імпонує у практиці російської педагогіки також наявність різнопланових програм – від федеральної, затвердженої на загальнодержавному рівні, регіональних, релігійних, які реалізуються під патронатом православної церкви, до авторських, що використовуються в межах одного-двох навчальних закладів. Проте, як підтверджує російський досвід, це різноманіття є водночас як позитивним, так і негативним явищем. Існування державної програми, яка частково передбачає комплексну підготовку майбутнього сім'янина в 4-5 кл., формою реалізації якої є курс «Основи релігійної культури і світської етики», не першкоджає відсутності або співіснуванню певної кількості авторських програм з дошлюбної підготовки, розрахованих на старшокласників. Це свідчить про те, що незважаючи на теоретичні розробки, на практиці єдиної загальнодержавної концепції дошлюбної підготовки учнівської молоді не існує. Позитивним моментом, є те, що створюючи авторські програми, педагоги можуть повною мірою реалізувати власний потенціал, використовують інформацію щодо потреб кожного конкретного закладу шкільної освіти, враховують потреби, інтереси та очікування молоді даного шкільного коллективу, що підвищує рівень їх ефективності в процесі практичної діяльності. В свою чергу такі програми не йдуть в розріз із навчальною програмою, що існує на загальнодержавному рівні. Очевидним є зв'язок цих курсів з основною концепцією виховання, яка передбачає духовне і моральне становлення повноцінної та самобутньої особистості громадянина Росії. Наявність варіативної складової свідчить про існування певної демократичності викладання навчальних курсів в рамках освітнього стандарту Російської Федерації. В принципі, аналогічну тенденцію можна простежити на сьогоднішньому етапі і в Україні, де школи мають високий рівень самостійності у впровадженні частини обов'язкових та факультативних курсів в навчальний план.

Необхідно зазначити, що ключова роль освіти в Росії на етапі підготовки вчителів при впровадженні окремих курсів полягає в розробці нової парадигми, основою якої виступає підвищення професіоналізму. Прикладом позитивної практики є велика увага до особистої фахової компетенції вчителів, які читають курс ОРКСЕ. З метою забезпечення належної якості такої підготовки у січні 2012 року на базі Академії підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки працівників освіти було розпочато та продовжується донині підготовка спеціальних т'юторів, які після завершення курсу почали навчати педагогів в регіонах. Т'ютори не лише навчаються, надалі їх спілкування з Академією продовжується на постійній основі. Щороку випускаються програми роботи з т'юторами з метою вдосконалення професійних знань і вмінь учителів, надаються методичні рекомендації та перелік додаткової літератури, ведеться моніторинг духовно-морального розвитку і виховання молодших школярів. Отже, Міністерство освіти Російської Федерації створило професійну спільноту фахівців, які володіють достатньою кількістю знань, вмінь і навичок для читання курсу ОРКСЕ, який є першим кроком в плані підготовки учнівської молоді до майбутнього сімейного життя. Таким чином, підвищення професіоналізму педагогів, які читають курси, включені до федерального державного освітнього стандарту відбувається ґрунтовно і систематично, педагоги, які викладають регіональні програми навчаються епізодично, найчастіше перед початком впровадження курсу, а вчителі, які читають авторські курси повинні готуватися самостійно. Існує потужне методичне забезпечення для читання курсів, які викладаються на державному і регіональному рівнях, тоді як авторські програми значною мірою зорієнтовані на три основних джерела: під-

ручник І. Гребеннікова, програму Т. Флоренської та православні тексти [1].

Докладно проаналізувавши зміст значної кількості програм з дошлюбної підготовки для учнівської молоді різного віку, ми виявили певні тенденції. По-перше, більшість курсів орієнтовані на психолого-педагогічну та морально-етичну підготовку, менше уваги звертається на соціальні, економічні, здоров'язберігаючі, правові аспекти. На нашу думку, в змісті програм практично не представлена сексуальна та гендерна складові, як невід'ємні частини сімейного життя. Зважаючи на тривожну статистику домашнього насилля, варто було більше уваги приділити розгляду саме цих питань. Суттєва відмінність у підготовці до сімейного життя в Україні полягає в тому, що значна увага у вихованні приділяється формуванню гендерних ролей, їх мінливості та залежності від рівня розвитку суспільства. Зазначимо, що українські дослідниці Н. Гусак, Л. Яценко вважають, що підготовка старшокласників до сімейного життя повинна здійснюватися в процесі гендерного виховання. Основними соціальними інститутами, які повинні змінювати стереотипні уявлення про статево-рольові моделі поведінки учнів виступають саме сім'я і школа [9]. По-друге, значна кількість несистематизованих програм в школах РФ призводить до існування суперечностей в їх змісті, що може негативно впливати на учнів. Наприклад, в тексті програми МОСЖ стверджується, що існує лише одна форма існування сім'ї на все життя – патріархальна, моногамна і багатодітна, тоді як в курсі «Семьеведение» пропонується розповідати про різні форми співжиття, які існують в сучасному суспільстві, що підтверджується матеріалами ЗМІ. По-третє, організація дошлюбної підготовки відбувається через вивчення конкретних дисциплін, слабо виражений міждисциплінарний підхід, немає тісного зв'язку з матеріалами, які вивчаються на інших предметах. По-четверте, ефективна дошлюбна підготовка, на нашу думку, повинна здійснюватися згідно принципу концентричності. Проте, систематична підготовка до сімейного життя в дитячих садках ведеться лише в Пензенській області, дуже рідко в молодшій школі, в 4-5 класах читається курс ОРКСЕ, а в старших класах – курс є не обов'язковим, залежно від регіону та можливостей школи. Таким чином, вказані тенденції виявляють внутрішні суперечності, які існують при підготовці до сімейного життя в Росії та засвідчують необхідність розробки єдиної базової програми, яка б врахувала всі недоліки та прорахунки великої кількості існуючих програм. На нашу думку, це також було б корисно врахувати авторам подібної програми в Україні.

Очевидно, що описаний російський досвід переконує в доцільності та необхідності ґрунтовної підготовки викладачів для читання окремих курсів, з врахуванням сімейної ситуації, адаптуючи учнів до реалій сучасності, водночас готувати до того, що буде в подальшому сімейному житті. Технології підготовки вчителя повинні забезпечувати суб'єктну позицію того, кого навчають, в ході пізнавальної діяльності орієнтувати учнів на постійний саморозвиток. Цьому сприяє індивідуалізація педагогічної підготовки, в результаті якої майбутній вчитель працює за індивідуальною освітньою програмою, складає професійний автопортрет, вчиться формулювати і забезпечувати особисту педагогічну концепцію, стратегії і тактики професійної життєдіяльності.

Надзвичайно важливо використовувати в процесі дошлюбного виховання проективні технології, вчити майбутнього вчителя створювати проекти шкіл сьогоднішнього і завтрашнього дня, проектувати і будувати професійні стосунки. При цьому домінантою будь-якого проектування повинно бути покращення якості життя в цілому, життя дитини в сім'ї, майбутнього сімейного життя. Педагогічна освіта є необхідним засобом інтелектуального розвитку людства, гарантією його позитивного розвитку, а головним завданням вищої педагогічної школи є підготовка вчителя як індивідуальної та гармонійної особистості, з цілісним уявленням про професійну діяльність, який творчо та свідомо виконує свої професійні функції, підвищує науковий та професійний рівень.

Заслуговує на увагу досвід Росії щодо побудови просвітницької роботи в контексті дошлюбної підготовки підлітків з обмеженими фізичними чи розумовими можливостями. Впровадження в навчально-виховний процес корекційних шкіл програм з етики і психології сімейного життя для дітей з обмеженими можливостями здоров'я передбачає формування уявлень про сім'ю, набуття навичок соціального спілкування, корекцію і розвиток мислення та емоційно-вольової сфери підлітків, застосування на практиці знань, умінь і навичок, які сприяють створенню міцної і дружної сім'ї. Зазначимо, що контингент учнів із врахуванням психофізіологічних особливостей в корекційній школі VIII виду м. Краснодара поділяють на чотири групи і, залежно від належності до певної групи, очікують від них різних результатів навчання, причому значна увага приділяється знанням і вмінням у практичній діяльності і повсякденному житті [6, с. 118]. Для включення та адаптації дітей з особливими потребами в повноцінне життя суспільства необхідна особлива увага, тому досвід Росії може сприяти подоланню труднощів на цьому шляху, розвитку нових форм освіти, розробці адекватного для інклюзивної освіти методичного забезпечення.

На наш погляд, визначальним завданням освіти XXI ст. у підготовці молоді до сімейного життя повинно бути подолання кризи культури, духовності, гуманізму шляхом побудови системи виховної роботи в школах, професійних закладах і ВНЗ, що, перш за все, позитивно вплине на шлюбно-сімейні стосунки. Це підтверджується наказом президента РФ від 31.12. 2015 р. N 683 «Про Стратегію національної безпеки Російської Федерації», де в пп.70, 76 зазначається, що з метою забезпечення національної безпеки повинна зростати роль школи у вихованні молоді як відповідальних громадян Росії на основі традиційних російських духовно-моральних і культурно-історичних цінностей. У п.79 загрозами безпеці названо розмивання цих цінностей, ослаблення єдності багатонаціонального російського народу шляхом зовнішньої культурної та інформаційної експансії, в тому числі через поширення низькоякісної продукції масової культури. Таким чином, традиційні «російські» цінності виступають не лише як засіб виховання чи підготовки до сімейного життя, а як «зброя» для захисту національної безпеки, яку держава при підтримці церкви намагається застосувати

в умовах протистояння та інформаційної блокади.

Особливо сильний вплив на формування особистості підростаючого покоління здатні надати ЗМІ, Інтернет, які пропонують молоді інформацію різного змісту та якості. У Росії є багато прикладів позитивного впливу медійних продуктів на молодь, проте вони не пов'язані з шкільними курсами. На сайті https://semya.tv/televidenie можна ознайомитися з особливостями стосунків подружжя, батьків і дітей, сімейного побуту, переглянути цікаві телепередачі про щасливі сім'ї, а також нетипові передачі - «Ідентичність батька», «Батько і моральні цінності».

Здійснений аналіз нами системи дошлюбної підготовки учнівської молоді в Росії також виявив ряд негативних тенденцій виховного процесу, якими можна вважати:

- деградацію духовних і моральних цінностей, зростання кількості «соціальних» сиріт, посилення негативних тенденцій у сфері шлюбно-сімейних стосунків як з об'єктивних, так і суб'єктивних причин, недостатню підготовку молоді до шлюбу і сімейного життя в рамках сучасної батьківської сім'ї;
- відсутність тісної роботи школи із спеціальними медичними, консультаційними центрами, службами для сім'ї і молоді, соціальними закладами;
- нерозвиненість правової та законодавчої бази, організаційної структури соціально-психологічної та соціально-педагогічної допомоги сім'ї;
- співіснування теоретичної моделі дошлюбної підготовки та її нереалізованість на практиці;
- відсутність цілісної системи дошлюбного виховання учнівської молоді в навчальних закладах з врахуванням вікових та статевих особливостей;
- невідповідність між науковими дослідженнями та практикою реалізації більшості курсів, зокрема, в практиці роботи не врахований гендерний підхід, орієнтований на формування і утвердження незалежних від статі можливостей для самореалізації людини в усіх сферах життєдіяльності;
- демотивованість суб'єктів виховної діяльності, які не вважають сімейні стосунки обов'язковою частиною свого майбутнього;
- збільшення діапазону негативних впливів соціуму на виховне середовище;
- розширення і якісна зміна інформаційного поля, в якому відбувається виховання майбутнього сім'янина, в результаті розвитку засобів масової інформації та комунікації, введення конституційної заборони на цензуру, відсутності громадського контролю над їх діяльністю;
- невизначеність ролі і місця релігійних конфесій у вихованні майбутнього сім'янина;
- економією часу і сил педагогічного колективу, оскільки більш «цінними» вважаються предмети, результати яких внесені до атестатів про середню освіту. Підтвердженням цьому є включення курсу «Семьеведение» (Республіка Татарстан) в навантаження учнів лише 10 класу, оскільки одинадцятикласники переважно зайняті підготовкою до здачі ЄДЕ. Як показала практика, проблемою також залишається пошук годин для курсу в спеціалізованих навчальних закладах та гімназіях.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні **висновки**. На сьогоднішньому етапі в шкільних закладах Російської Федерації активно популяризується та удосконалюється вироблена на основі теоретичних педагогічних студій та практичного досвіду структура дошлюбного виховання учнівської молоді, яка реалізується шляхом впровадження розроблених федеральних, регіональних та авторських програм підготовки російських школярів до сімейного життя. Проте, на практиці відсутні науково-обгрунтована стратегія і педагогічні умови реалізації цієї структури. Російська державна сімейна політика не носить системного характеру і за своїм змістом і наслідками не адекватна потребам ні сім'ї, ні держави. Не існує також безперервності і системності у дошлюбному вихованні, адже кожний навчальний заклад може самостійно приймати рішення щодо застосування тих чи інших складових педагогічної моделі.

Враховуючи особливості російського досвіду, можна запозичити ідеї, елементи з різноманітних факультативних програм, навчальних курсів, які пройшли апробацію за кордоном з метою покращення підготовки старшокласників до майбутнього сімейного життя і стану викладання цього курсу в Україні. Зважаючи на зарубіжний досвід, нам не слід забувати настанов класика української педагогіки В. Сухомлинського: «Честь, благородство, вірність, відданість любові – це сила, що об'єднує людей у найміцніший, нерозривний осередок – сім'ю» [8, с.149].

Список використаної літератури

1. Гирила О.С. Проблема коректного виховання майбутнього сім'янина в сфері шкільної освіти Російської Федерації // Вісник національного університету оборони України. Збірник наукових праць. – №2(33). – Київ, 2013. – С.47-52
2. Гирила О.С. Досвід Російської Федерації у навчанні вчителів для підготовки школярів до сімейного життя // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди. Збірник наукових праць. – Випуск 27. – Київ 2012. – С. 304 -310.
3. Данилюк А.Я. Концепция духовно-нравственного развития и воспитания личности гражданина России [Текст]/ А.Я.Данилюк, А.М.Кондаков, В.А.Тишков. – М.: Просвещение. 2009. − 23 с. (Стандарты второго поколения)
4. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.edu-law.org.ua/2009/11/zakon-ukrainy-pro-osvitu.html
5. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14
6. Зритнева Е.И. Воспитание будущего семьянина в современной России : дис… доктора пед. наук: 13.00.01 / Елена Игоревна Зритнева − Ставрополь, 2006. − 466 с.
7. Концепция государственной семейной политики РФ на период до 2025 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://base.garant.ru/70188244/.
8. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину // Вибр. тв.: У 5 т. – Т.2. – К.: Рад. школа, 1976. – С.149
9. Яценко Л.В. Педагогічні умови підготовки старшокласників до сімейного життя в процесі гендерного виховання: дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Переяслав-Хмельницький педагогічний ун-т ім.Григорія Сковороди. — Переяслав-Хмельницький, 2006. — 312 арк.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2016 р.
Рецензент: канд.пед.наук, доц. Ярощук І.Д.

Гирила Ольга
преподаватель
кафедра иностранных языков и профессиональной коммуникации
Тернопольский национальный экономический университет
Тернополь, Украина

ЭКСТРАПОЛЯЦИЯ ПОЗИТИВНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ И ПОЗИЦИОНИРОВАНИЕ ОТ НЕГАТИВА РОССИЙСКОГО ОПЫТА ПОДГОТОВКИ УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Статья посвящена критическому анализу опыта Российской Федерации в подготовке молодежи к семейной жизни. Целью автора является изучение практики использования образовательных программ, практического опыта педагогов России в системе образования Украины путем выделения и анализа как положительного, так и отрицательного достояния организации добрачного воспитания учащейся молодежи на современном этапе развития этой страны. Особое внимание уделяется негативным тенденциям, от которых целесообразно позиционироваться украинской системе среднего образования.

Ключевые слова: учащаяся молодежь, система образования, добрачное воспитания, семейная жизнь, супруги.

Hyryla Olha
Lecturer
Department of Foreign Languages and Professional Communication
Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine

EXTRAPOLATION OF POSITIVE ACHIEVEMENTS AND POSITIONING OF RUSSIAN NEGATIVE EXPERIENCE IN PREPARING PUPILS FOR FAMILY LIFE IN EDUCATIONAL SYSTEM OF UKRAINE

The article is devoted to critical analysis of the experience of the Russian Federation in preparing youth for family life. The aim of the author is to study the practice of using educational programs, practical experience of teachers in the educational system of Ukraine by the identification and analysis of both positive and negative legacy of premarital education for schoolchildren in the current development of the country. It has been concluded that the concept of identity formation of the future family member which is actively introduced in institutions of the secondary education has got many positive achievements that are appropriate to extrapolate to the Ukrainian educational system, but there are some drawbacks and negative trends on which it has to distance itself. It has been stated that at this stage in the school establishments of the Russian Federation it is actively popularized the structure of youth premarital education which is realized by implementing federal, regional and copyright training programs for preparing Russian pupils to family life on the basis of theoretical pedagogical studies and practical experience.

Key words: pupils, educational system, premarital education, family life, marriage.